

Blíží se apokalypsa? - Politolog Oskar Krejčí

- CZ24 News | 25. října 2022

USA: Politolog Oskar Krejčí se ve své glose zamýšlí nad proměnami zahraničněpolitické strategie Spojených států, a to v souvislosti s blížícími se volbami do Kongresu USA.

„Nyní se nacházíme v prvních letech rozhodující dekády pro Ameriku a svět. Budou stanoveny podmínky geopolitického soupeření mezi hlavními mocnostmi. Okno příležitosti vypořádat se se společnými hrozbami, jako je změna klimatu, se drasticky zúží.“ Takto si představuje svět zítřka [Národní bezpečnostní strategie](#) USA, kterou před několika dny podepsal prezident Joe Biden.

Národní bezpečnostní strategie (NSS) je dokument, který musí předkládat vláda USA na základě Goldwater-Nicholsova zákona o reorganizaci ministerstva obrany z roku 1986. Jeho cílem je představit Kongresu zahraničněpolitické cíle vlády, a zdůvodnit tak rozpočtové požadavky. Zároveň má ukázat zahraničním vládám záměry Spojených států. V neposlední řadě má doma oslovit potenciální voliče s cílem přesvědčit je o správnosti postupu prezidenta a jím složené vlády. Nejnovější NSS byla zveřejněna několik dní před zahájením sjezdu Komunistické strany Číny a několik týdnů před volbami do Kongresu USA.

Jak ukazuje [archiv NSS](#), od přijetí zmíněného zákona spatřilo světlo světa 37 dokumentů tohoto typu. Je vždy ctizádostí autorů představit svoji výjimečnost a přinést něco nového. A tak se v těchto dokumentech odráží i diskontinuita – a obtížná předvídatelnost – zahraničněpolitického chování Washingtonu. Po skončení studené války nejvíce pozornosti přitáhla triumfalistická NSS z roku 2002 prezidenta George Bushe ml., podle níž „nejlepší obranou je dobrý útok“: dokument sdělil světu, že Spojené státy budou proti nepřátelům zasahovat preemptivně, tedy dříve než preventivně – ještě předtím, než se nebezpečí stane reálným. A budou jednat unitárně, tedy USA zasáhnou samy v případě, kdy se k nim spojenci nebudou ochotni připojit. Tehdy panovala vize asymetrických konfliktů, kdy proti USA stály pouze teroristé a slabé, takzvané darebácké státy. V následujících verzích NSS je vidět trvajících sebevědomí washingtonských politických elit, ale také posun ke státocentrickému vnímání protivníků. V Trumpově NSS z roku 2017 je už psáno, že hlavní nebezpečí představují „revizionistické mocnosti Čína a Rusko, darebácké státy Írán a Severní Korea, a nadnárodní teroristické organizace, zvláště džihádistické skupiny“.

Liberalismus a geopolitika

Nejnovější NSS sice několikrát opakuje, že základní charakteristikou konfrontace ve světě je svár mezi demokracií a autokracií, především se však věnuje geopolitické povaze nadcházejícího konfliktu. Podle tohoto dokumentu „éra po studené válce definitivně skončila a mezi hlavními mocnostmi probíhá soutěž o to, co bude dál“ – „demokracie a autokracie se zapojují do soutěže, aby ukázaly, který systém vládnutí je nejlepší pro jejich lid a svět“. V této situaci „žádná země nemá lepší předpoklady k tomu, aby v této soutěži uspěla, než Spojené státy, pokud budeme pracovat ve společné věci s těmi, kdo sdílejí naši vizi světa, který je svobodný, otevřený, bezpečný a prosperující... Potřeba silné a cílevědomé americké role ve světě nebyla nikdy větší.“ Autoritářské státy svojí zahraniční politikou útočí na „naši vizi... míru a prosperity“, představují hrozbu „mezinárodnímu míru a stabilitě“. Plynulý přechod od ideologie ke geopolitice pak v nejnovější NSS zajišťuje prosté tvrzení, že „mnoho nedemokracií se připojuje ke světovým demokraciím a zřídka se tohoto chování“, což však prý není případ Ruska a Číny. Tak byl v tomto dokumentu postaven most

mezi liberálními řečmi o demokracii k sociálnímu darwinismu skrytému v anglosaské geopolitice.

I nejmenší finanční příspěvek velice pomáhá! Děkujeme!

CHCI PŘÍSPĚT

Nová *Národní bezpečnostní strategie* odsuzuje „ruskou brutalitu“ a uvádí, že „Spojené státy nedovolí Rusku ani žádné mocnosti dosáhnout svých cílů použitím nebo hrozbou použití jaderných zbraní“. Bylo by zajímavé vědět, co v tomto případě znamená slovo „nedovolí“, jak se ono „nedovolení“ dělá... Dokument pak bubnuje na poplach: „Je jasné, že příštích deset let bude rozhodujícím desetiletím“ mimo jiné proto, že „do třicátých let budou Spojené státy poprvé muset odstrašit dvě významné jaderné mocnosti, z nichž každá bude mít k dispozici moderní a rozmanité globální i regionální jaderné síly“.

Nebezpečná Čína

Podle nejnovější *Národní bezpečnostní strategie* USA dnes už „nejvýznamnější geopolitickou výzvu“ představuje Čína. Říše středu je totiž v „ěře strategického soupeření s hlavními mocnostmi“ jediným konkurentem USA, „který má nejen v úmyslu přetvořit mezinárodní řád, ale také stále více ekonomickou, diplomatickou, vojenskou a technologickou sílu k dosažení tohoto cíle“ – což je teze, která se v citovaném dokumentu objevuje hned dvakrát.

Nová NSS přináší strategii vůči Číně, která by měla hrozící nebezpečí v započaté dekádě odvrátit. Tato strategie je trojjediná. Předně vyžaduje investice do domácí síly, do konkurenceschopnosti, inovací, odolnosti demokracie. Současně vyžaduje „sladit“ úsilí se sítí spojenců a partnerů. A za třetí, poněkud neurčitě „zodpovědně soutěžit“ s Čínou při obraně zájmů a „budování naší vize do budoucna“. Ani slovo o strategické nutnosti dohody, o globální potřebě spolupráce. Pouze mobilizující varování: toho všeho prý Spojené státy musejí „v tomto rozhodujícím desetiletí dosáhnout. Stejně jako jsme to dělali v celé naší historii, Amerika se chopí tohoto okamžiku a postaví se výzvě. Není času nazbyt.“ Tak zní poslední věty nejnovější verze *Národní bezpečnostní strategie* USA.

Předvolební klání

Zahraniční politika USA je často vydávána za „nonpartisan“, tedy za nezávislou na některé z politických stran, či „bipartisan“, tedy shodná pro obě hlavní politické strany USA. Jenže minulý týden dal poslanec Kevin McCarthy najevo skepsi, pokud jde o budoucí pomoc USA Ukrajině. A McCarthy není jen tak někdo. Je to poslanec z Kalifornie a šéf republikánské menšiny ve Sněmovně reprezentantů – a je pokládán za pravděpodobného předsedu této komory Kongresu po volbách, které se uskuteční 8. listopadu. Nahradil by tak Nancy Pelosiovou, která se nedávno proslavila svojí „statečnou“ návštěvou na Tchaj-wanu. Jenže, jak známo, předvolební sliby mají jiná pravidla než reálná politika. A hlavně: aby mohli republikáni přinést změnu, musejí napřed ve volbách zvítězit.

Aktuální pozice republikánů se zdá pro ně nadějná. Loni v srpnu se prakticky u všech výzkumů veřejného mínění zlomil pohled občanů USA na práci prezidenta Joe Bidena. Od té doby téměř sto nejrozličnějších průzkumů shodně uvádí, že ve Spojených státech žije více těch, kdo s prací prezidenta nesouhlasí, než těch, kdo souhlasí (pouze jeden výzkum, a to v září 2021, za tuto dobu zaznamenal opačný poměr). Například podle výzkumu [Gallup Poll](#) z letošního srpna s prací prezidenta souhlasilo 44 % dotázaných, 53 % nesouhlasilo (v září se nesouhlas o dva procentní body navýšil). Následující graf ukazuje, jak se v minulosti úroveň prestiže prezidenta odrážela ve volbách do Sněmovny reprezentantů Kongresu USA v polovině prezidentova volebního období. Je z něho patrné, že úspěchy strany, která přivedla do Bílého domu prezidenta, jsou v těchto volbách výjimečné. Pozoruhodný je pokles počtu křesel u republikánů roku 1990 v době prezidentství George Bushe st., s jehož prací souhlasilo 75 % dotázaných (tehdy už Washington oslavoval vítězství ve studené válce) – nemluvě o tom, že za dva roky poté Bush st. neobhájil svůj prezidentský mandát. A tak lze při pohledu na tento graf pouze říci, že pokaždé, kdy měl prezident menší souhlas než polovinu dotázaných, jeho strana zaznamenala pokles počtu mandátů ve Sněmovně reprezentantů. To by mohl být i případ letošních listopadových voleb, kdy by vzhledem k nízké popularitě prezidenta měl ve Sněmovně klesnout počet mandátů patřících Demokratické straně. O místech v Senátu výzkumy nehovoří.

Srpnový souhlas s politikou prezidenta v roce uprostřed prezidentova volebního období, 1982–2022

rok	prezident	% souhlas	změna počtu křesel ve Sněmovně u prezidentovy strany
1982	Reagan	41	–26
1986	Reagan	61	–5
1990	G.H.W. Bush	75	–8
1994	Clinton	41	–52
1998	Clinton	65	5
2002	G.W. Bush	67	8
2006	G.W. Bush	40	–30
2010	Obama	44	–63
2014	Obama	42	–13
2018	Trump	41	–40
2022	Biden	44	n/a

GALLUP®

Jenže je tu ještě jeden typ výzkumů – ten, který se tou či onou formou ptá, kterou stranu by respondent(ka) volil(a). Zatím jediný dostupný říjnový výzkum mezi registrovanými voliči signalizuje vítězství demokratů nad republikány ([Fox News Poll](#); 44 % ku 41 %). Z deseti průzkumů volebních preferencí, které prováděly nejružnější agentury během srpna a září, pět signalizuje vítězství demokratů, tři vítězství republikánů a dva dopadly nerozhodně. Kromě dvou z těchto výzkumů se u všech ostatních však rozdíly mezi demokraty a republikány pohybují v rozmezí statistické chyby. S takovými čísly by si neporadili ani v Delfách.

Zbytečná konfrontace

Nová *Národní bezpečnostní strategie* USA oprávněně upozorňuje, že započatá dekáda se bude vyznačovat mimořádným napětím. Problémem je, že jako příčinu neklidu vidí zlou vůli Pekingů a Moskvy, nikoliv posuny od hegemonie k multipolárnímu světu. Tyto globální změny ale nezávisí na záměrech toho či onoho státníka, jejich prvopříčinou je nerovnoměrný ekonomický vývoj jednotlivých států. Patří k povaze strategií, že při chybě na počátku analýzy ani použití sebelepší metodologie nemůže vést ke správným doporučením. Proto nová NSS nabízí nevhodnou konfrontační strategii. Problémem je, že rčení „jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá“ platí málokde tak doslovně jako v politice mocností. Zjednodušeně řečeno, zbrojení jedné mocnosti, zdůvodněné například pomocí NSS, motivuje zbrojení mocnosti druhé – což zdánlivě potvrzuje správnost výchozího chybného axiomu o neměnných zlých úmyslech geopolitických konkurentů.

Národní bezpečnostní strategie ukazuje, že Washington vsadil na konfrontaci, ne na hledání cest ke spolupráci. Válka na Ukrajině přitom manifestuje pokračující upevňování anglosaského jádra kolektivního Západu a rostoucí schopnost tohoto jádra vynutit si, a to i brutálními akty, solidaritu uvnitř spojenecké sítě. Není pravděpodobné, že by listopadová volba poslanců a třetiny senátorů Kongresu USA na tomto přístupu něco zásadně změnila. Samotný fakt, že není času nazbyt, vlastně nic neznamená.

AUTOR: Oskar Krejčí

ZDROJ: casopisargument.cz